

ké vědě — posteskl, že to, co jí zoufale chybí, je souvislost mezi jednotlivými vědeckými generacemi, a Veltruský, kdyby se chtěl řídit touto neblahou tradicí, měl by snad právo (nehledě na odstup geografický a na vzdálenost mezi tehdejšími dvěma světy) být generačně vzdálen i sám sobě. Veltruský však díky určitosti mravní i myšlenkové⁵³⁾ zůstává i ve změněném světě sám sebou. Nezaslouží si už jen proto naši pozornost?

„Drama jako básnické dílo“ v „původní verzi“ vyšlo za nacistické okupace, jenže *původní verze* to *právě proto* nebyla a být *neměla*. Protektorátní cenzura zabránila otištění některých partií autorského textu (např. míst odvolávajících se na Ingardena či Husserla, ba dokonce i Dessoira), citací i ukázek, a tak původní verze jako celek zůstala bohužel jedině v rukopise. Že vůbec zůstala, je malý zázrak: vždyť ani archiv Karlovy univerzity nevlastní než verzi tištěnou, protektorátní — či, jak se tehdy říkalo, *protektokrátiní* —, jako doklad pro doktorské řízení docela stačila. Naproti tomu pro vydání v angličtině bylo lepší vycházet z rukopisu, když tu šťastnou náhodou byl, a ne se namáhat s jeho rekonstrukcí či psaním zbrusu nové práce. Je tedy anglický překlad nejspíš jen novou *variantou*⁵⁴⁾ verze původní, cenzurou nezkomolené (cenzurní zásah a šev po amputaci textu je v původním vydání náramně dobře patrný, na čemž si Veltruský dal opravdu záležet⁵⁵⁾), která tak byla aspoň ve své poangličtině podobě konečně k dispozici. Pokud jde o ukázky z dramatu, zůstaly na původních místech, jen vyměněny za nové, tentokrát pochopitelně nikoli z důvodů cenzurních, leč ze snahy vyjít vstříc anglickému čtenáři a nabídnout mu namísto úryvků z dramatu českých ukázky z literatury jemu povědomějších. Jak vidět, Veltruský nebyl co do předmětu svých analýz zdaleka tak *resolutely provincial* (nebyl důvod!) jako Mukařovský. V čem byl na-

53) Kryptocitát (narážka) „[...] určitosti mravní i myšlenkové“ stejně jako předchozí postesknutí na přímou souvislost mezi našimi vědeckými generacemi — je další pocta Vilému Mathesiovi (*Kulturní aktivismus*, s. 21), a tím i Jiřímu Veltruskému.

54) Zajímavě rozlišovací kritérium, nikoli jen úzce textologické, zde nabízí Jan Osolsobě ve své práci „Varianty, verze, jiná pověst (dvě pověsti)“. *Litteraria Humanitas* I, *Genealogické studie*, Brno: UJEP, 1991, s. 221–224.

55) Jak velice Veltruskému záleželo na tomto švu, této jakoby jizvě na vlastním těle, dosvědčují to, že na ni sám, byť si jen v náznamech, bez přesné lokalizace, jakoby mimochodem, leč přece jen marnivě upozorňoval.

56) Jde o myšlenku z Čapkova esaje o pomoci „Eros vulgaris“.

57) *Moudrost starých Čechů — Odvěké základy národního odboje*. New York: Československý kulturní kroužek, 1943. O problematčnosti toho díla píše ve vzpo-

prosto rozhodný, bylo to, že kromě nového názvu *Drama as Literature* a nových příkladů zůstala práce — s drobnými zjednodušeními v teoretických reflexích — přesně tak, jak byla. Veltruský výslovně odmítl svá někdejší stanoviska revidovat a předstírat tak, že „už tehdy věděl, co ví dnes“. Nejde vyrábět dokumenty, říká v Marsyovi Karel Čapek. Vyrábět dokumenty je podvod.⁵⁶⁾ A „Drama jako básnické dílo“ v té době už dokumentem bylo.

Dík Romanu Jakobsonovi a jeho americkému působení stal se totiž mezitím strukturalismus ze záležitosti československé záležitostí (co záležitostí? módou!) světovou. Ne ovšem v Americe, aspoň zprvu ne (slovo strukturalismus, přinejmenším v antropologii, do níž v anglosaském světě zcela logicky řadili i lingvistiku, ba ani v lingvistice samé, nebylo zde tak docela neznámé), ale v Paříži. V době, kdy u nás za válečných let *Čtení* vyšlo (a válečný papír, na němž je vytiskli, tu dobu nezapře), byl už Jakobson v New Yorku (*Moudrost starých Čechů*, zde dopsaná a vytištěná⁵⁷⁾ připadá se ku (co do kvality papíru jakoby z jednoho vrhu!), s prozatím ním působícím na tamější francouzské exilové *École Libre des Hautes Études*⁵⁸⁾ kde okouzliv svého mladšího kolegu, antropologa Clauda Lévi-Strausse natolik, že z kolegy byl rázem žáček vysloveně dychtící po zasvěcení do tajů strukturalistické lingvistiky. To zapůsobilo jako spouštěč či roznětky, pozitivní zpětná vazba začínala, řetězová reakce se okamžitě rozjela, Lévi-Strauss své nové poznatky ihned aplikoval v antropologii (už na přelomu čtyřicátých a padesátých let se — za faktického předsednictví obou, krále i korunního prince — konala společná konference lingvistů a antropologů v Bloomingtonu⁵⁹⁾), tehdy byl ovšem Lévi-Strauss jako jakobsonovsko-proppovský neofyt svým domiciliem zpátky v Paříži, a za necelá dvě desetiletí se stala ze struktu-

minkovým článkem „Malá jakobsonovská retriakce, aneb O moudrosti *Moudrosti starých Čechů* a nemoudrosti vlastní“, *Litteraria humanitas* IV, *Shromáždění filosofické fakulty brněnské univerzity*. Brno: Universitas Masarykiana, 1996, s. 155–159. — Jakobsonova kniha vzbudila ovšem kontroverzi hned po svém vydání. Srov. studii Jana Leháře „Roman Jakobson: Moudrost starých Čechů (Nedokončená polemika o smysl českých dějin)“, *Česká literatura* 1995, s. 39–56.

58) Upozorňují zde na vynikající diplomní práci plnou jedinečných dokladů, strojepis Pavliny Kuldánové *Roman Jakobson a jeho vztah k Československu*. Brno: UJEP, 1990.

59) Lévi-Strauss, Claude, Roman Jakobson, C. F. Voeglin and Thomas A. Sebeok, *Results of the Conference of Anthropologists and Linguists*. (= Supplement to International Journal of American Linguistics, Vol. 19, No. 2, April 1953.)